

CARPE

Behov av yrkeshögskoleutbildning inom funktionshinderområdet

Inom funktionshinderområdet finns en mängd olika verksamheter, som utifrån lagstiftning ger stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Inom verksamhetsområdet arbetar chefer och medarbetare inom boende, daglig verksamhet, korttidshem och barnboenden, samt personliga assistenter. Dessa utför många gånger väldigt komplexa och kvalificerade arbetsuppgifter som kräver hög kompetens. Ett av problemen är att det inte finns någon riktigt bra grundläggande utbildning i dag. Gymnasieskolans Omvårdnadsprogram och Barn och fritidsprogram får fungera som relevant grundutbildning, då inget annat finns att tillgå. Programmen ger dock inte all den kunskap som verksamheterna behöver.

Ett annat problem inom funktionshinderområdet är den mängd titlar som finns inom yrket. Det kan vara allt från vårdare, habiliteringsassistenter, boendehandledare/stödjare, omsorgsassistenter, aktivitetshandledare, aktiveringspedagoger etc. Det ger en otydlig bild av de yrken som finns inom området och även en otydlig bild av behovet av personal. Det är svårt att få fram statistik både på hur många som arbetar inom området i dag och hur rekryteringsbehovet ser ut i framtiden.

Med detta som bakgrund vill vi belysa behovet av eftergymnasial utbildning. Vi ser Yrkeshögskolan som en utmärkt väg, såväl för att kunna utbilda sig till yrken inom verksamhetsområdet som för yrkesverksamma som behöver vidareutbilda sig. Det är viktigt för att säkra framtida kompetens inom verksamhetsområdet.

CARPE – ett utvecklingsprojekt

CARPE är ett ESF finansierat utvecklingsprojekt inom funktionshinderområdet i Stockholms län. I projektet deltar chefer och medarbetare som arbetar i kommunala utförarverksamheter inom funktionshinderområdet, såsom boende, dagliga verksamheter, korttidshem, barnboenden och inom personlig assistans, totalt omfattas över 7000 personer.

CARPE har kompetensutveckling och samverkan som mål, men även som medel för strategisk påverkan. Till grund för den kompetensutveckling som genomförs i CARPE ligger de kompetensanalysresultat som 19 kommuner som deltar i projektet har lämnat in.

När projektet startade deltog sex kommuner. Vartefter nya kommuner anslutit sig till genomförandeprojektet har nya beskrivningar av kompetensbehovet kommit in. De nya beskrivningarna överensstämmer i hög grad med resultatet från de sex första kommunerna. De skillnader som finns speglar bara den bredd som finns inom verksamhetsområdet.

Analyssammanställningen ger en samlad bild av kompetensutvecklingsbehov inom hela funktionshinderområdet. Det som efterfrågas i analyserna är ämnesområden som flest medarbetare på arbetsplatsen behöver utökad kompetens i och ämnesområde(n) som någon på arbetsplatsen bör utveckla (eller vidareutveckla) spetskompetens i.

Utifrån en samlad bild av analyserna blir det tydligt att behovet av spetskompetens är starkt kopplat till vilken typ av målgrupp verksamheten är till för. Exempelvis i verksamheter som riktar sig till personer med autismspektrumstörning behöver någon i arbetsgruppen spetskompetens i diagnosen autism och olika pedagogiska metoder kopplat till den funktionsnedsättningen. Det blir också tydligt att arbetsplatserna är i behov av spetskompetens inom samma ämnen där många behöver ha grundläggande kunskap men samtidigt behöver kontinuerlig kollegiehandledning i det dagliga arbetet i t.ex. kvalitetsarbete, dokumentation, lagstiftning, kost och hälsa, sjukvård, kognitivt stöd och etik.

Genom CARPE har vi en god bild över kompetensbehovet inom funktionshinderområdet i Stockholms län. Under våren 2010 arrangerade Carpe en nationell konferens om kompetens inom funktionshinderområdet. Intressant är att de kompetensbehov som framkom vid den nationella konferensen, överrensstämmer väl med de kompetensanalysresultat som finns i CARPE.

Vid den nationella konferensen diskuterades även frågan om behovet av olika utbildningsnivåer. Frågan som ställdes var: Behövs olika utbildningsnivåer? Om ja, vilka? Motivera! Resultatet av den diskussionen blev:

Olika utbildningsnivåer behövs för att täcka kompetensbehovet i en komplex och mångfacetterad verksamhet, för att höja kvalitén och öka status på yrket, samt för att skapa karriär- och utvecklingsvägar. Ett grundkrav bör vara minst gymnasieutbildning med funktionshinderinriktning. Påbyggnadsutbildningar och ”spetsutbildningar” bör finnas inom yrkeshögskola och högskola/universitet.

Konferensdokumentation och mer om CARPE finns på www.projektcarpe.se

Dagens och morgondagens möjlighet till grundläggande utbildning

Dagens gymnasieprogram, dvs. Omvårdnadsprogrammet och Barn och fritidsprogrammet, kan ge en *grund* för arbete inom verksamhetsområdet. Oftast ger dock dagens gymnasieprogram (OP och BF) inte tillräcklig kunskap som behövs för arbete inom funktionshinderområdet. Det beror, som vi ser det, på flera olika saker. Vår erfarenhet är att kunskap om funktionshinderområdet ofta saknas bland lärarna på gymnasienivå. Det är ett av skälen till att vi ser Yrkeshögskola som en väg till den kompetens som verksamhetsområdet kräver, då utbildningarnas innehåll ska motsvara arbetslivets krav vad gäller både praktiska och teoretiska kunskaper. Utbildningar behövs såväl för personer som är verksamma inom yrket och behöver vidareutbildning som för att säkra kompetensen hos framtida medarbetare. Yrket har genomgått stora förändringar, både utifrån lagstiftning och nya målgrupper.

CARPE har varit engagerad i framtagandet av nya gymnasieprogrammen (Vård och omsorgsprogrammet och Barn och Fritidsprogrammet) och vi tror att de nya programmen bättre än i dag kommer att förbereda de studerande för arbete inom funktionshinderområdet. Vi ser dock att även i de kommande gymnasieprogrammen kommer det att ur ett arbetsgivarperspektiv saknas viktiga delar. Verksamheterna inom funktionshinderområdet efterfrågar många gånger ett ”Funktionshinderprogram”, ett program enbart med inriktning på arbete med personer med funktionsnedsättning. Så kommer det inte att bli och det kanske inte ens är önskvärt på ungdomsgymnasiet. Det är troligtvis vissa ämnen/kurser som kommer att saknas för att eleverna ska ha de kunskaper som efterfrågas i verksamheterna.

Det handlar främst om ämnen/kurser som ger kunskaper om olika funktionsnedsättningar, som kognitiva funktionsnedsättningar och dess konsekvenser, utvecklingsstörning, autism och

andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, flerfunktionsnedsättning och förvärvad hjärnskada. Andra områden som är efterfrågade är kunskap om psykiatri och funktionsnedsättning (utvecklingsstörning men även andra funktionsnedsättningar) samt kunskap om funktionsnedsättning och åldrande.

Behov av eftergymnasial utbildning

Att det behövs utbildning på eftergymnasial nivå är givet. Varken dagens eller morgondagens gymnasieprogram kan ge all den kunskap och kompetens som behövs inom verksamhetsområdet. Verksamheterna inom funktionshinderområdet har en stor spännvidd och kräver olika kompetens. Det kan handla om arbete som personlig assistent till en svårt funktionsnedsatt person som behöver mycket omvårdnad, kanske i livets slut. Det kan lika gärna handla om att fungera som boendehandledare i ett boende med unga vuxna med lindrig utvecklingsstörning som ska lära sig att stå på egna ben. Dessa två exempel kräver olika kompetens, även om frågor som rör bemötande, etik och värdegrund är gemensamt.

Detta sammantaget gör att vi med stor förhoppning ser fram mot kommande utbildningar inom Yrkeshögskolan. Förhoppningsvis ger beskrivningen av verksamhetsområdet en bild av att det inte är en utbildning inom yrkeshögskolan som behövs, utan flera. Dessutom hoppas vi att det kommer att bli nationella kursplaner för de utbildningar som beviljas. Det skulle göra att likvärdig utbildning skulle kunna erbjudas på flera håll i landet och därmed bidra till att tydliggöra verksamhetsområdet och säkerställa lika hög kvalitet i alla verksamheter oavsett var de finns geografiskt.

2010-09-07

Carin Bergström
Projektledare